

ORGANIZACJA WSPARCIA DLA EDUKACJI WŁĄCZAJĄCEJ

ZAŁOŻENIA POLITYKI

Kontekst polityki

Wśród wszystkich krajów panuje coraz większe przekonanie, wspierane przez artykuł 24 [Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych](#) (UNCRPD), iż edukacja włączająca zapewnia uczniom niepełnosprawnym najlepsze możliwości edukacji.

Na poziomie Unii Europejskiej (UE) wiodącą zasadę dla unijnych praw i polityk wspierających pełne włączenie dzieci niepełnosprawnych stanowi artykuł 26 [Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej](#). Odzwierciedla to [Europejska Strategia w Sprawie Niepełnosprawności 2010–2020](#), która wyraźnie promuje włączenie dzieci niepełnosprawnych w proces edukacji w szkołach ogólnodostępnych. Ponadto w ramach wspomnianej strategii UE wspiera, poprzez [Program edukacja i szkolenia 2020](#), działania państw członkowskich mające na celu zniesienie barier organizacyjnych uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w ogólnodostępnych systemach edukacji i kształcenia ustawicznego oraz zagwarantować im edukację włączającą i spersonalizowane szkolenie na wszystkich poziomach edukacji.

Jednak strategie wdrażania edukacji włączającej różnicują się w sposób wyraźny. Projekt Organizacja wsparcia ma na celu pokazanie konkretnych przykładów, które pomogą krajom obrać metodę opartą na prawach. Wymaga to zmiany w podejściu – zamiast organizacji wsparcia indywidualnego (często w oparciu o diagnozę lekarską), należy skupić się na organizacji systemów pomagających szkołom spełniać potrzeby i realizować prawa wszystkich uczniów. W bieżącej sytuacji niezbędne jest także ekonomiczne zarządzanie zasobami przy zachowaniu wysokiej jakości.

Wnioski z projektu

Państwa członkowskie Agencji uruchomiły trzyletni projekt Organizacji wsparcia w celu znalezienia odpowiedzi na kluczowe pytanie: jak funkcjonują systemy wsparcia mające na celu spełnianie potrzeb uczniów niepełnosprawnych na mocy UNCRPD w placówkach włączających w sektorze obowiązkowej edukacji szkolnej?

Na podstawie analizy obecnych danych, wizytacji i seminariów zidentyfikowano następujące aspekty istotne dla rozwoju praktyki włączającej i organizacji efektywnego wsparcia:

- Przejrzystość koncepcyjna w zakresie edukacji włączającej.
- Legislacja i polityka, która uznaje synergii między UNCRPD a [Konwencją ONZ o Prawach Dziecka](#) (UNCRC), poprzez priorytetowe traktowanie praw dzieci niepełnosprawnych i zapewnienie jednolitej polityki i praktyki na wszystkich poziomach systemu.
- Systemowe podejście koncentrujące się na rozwoju „możliwości włączających” całego systemu edukacji i sprzyjające silnym powiązaniom, współpracy i wzajemnemu wsparciu na przestrzeni wszystkich poziomów (tj. między krajowymi i miejscowymi decydentami, dyrektorami szkół i placówek dydaktycznych, nauczycielami, innymi pracownikami, uczniami i rodzinami).
- Odpowiedzialność za inicjatywy włączające, która obejmuje wszystkich interesariuszy w tym uczniów i wpływa na decyzje w zakresie polityki, aby zapewnić pełny udział i jak najlepsze osiągnięcia wszystkich uczniów, szczególnie tych zagrożonych niepowodzeniem szkolnym.
- Silne, dzielone przywództwo umożliwiające efektywne zarządzanie zmianą.
- Kształcenie nauczycieli i stały rozwój zawodowy w dziedzinie edukacji włączającej w celu wykształcenia u nauczycieli pozytywnego nastawienia w tym zakresie oraz poczucia odpowiedzialności za wszystkich uczniów.
- Wyznaczenie placówkom specjalistycznym jasnego kierunku rozwoju jako centrów zasobów edukacyjnych mających na celu zwiększenie skuteczności szkół ogólnodostępnych i zapewnienie wysokiej jakości oferty edukacyjnej i profesjonalnego wsparcia dla uczniów niepełnosprawnych.
- Zasady organizacji w szkołach, metody i programy nauczania oraz sposoby oceny, które zapewniają równe możliwości uczenia się dla wszystkich uczniów.
- Efektywne wykorzystanie zasobów poprzez pracę zespołową, współdziałanie oraz rozwój elastycznego kontinuum wsparcia zamiast przydzielania funduszy określonym grupom.

Istotę wspomnianych wyżej kwestii potwierdzają prace badawcze i niedawne publikacje Agencji, takie jak [Kluczowe zasady służące promocji jakości w edukacji włączającej](#) (2011) oraz działania w ramach projektu Organizacja wsparcia.

Zalecenia

Poniższe zalecenia, oparte na głównych wynikach projektu, są skierowane do decydentów i mają na celu usprawnienie systemów wsparcia dla wszystkich uczniów, szczególnie uczniów niepełnosprawnych w szkołach ogólnodostępnych.

Prawa dziecka oraz udział

Decydenci powinni:

- Upewnić się, że krajowa legislacja i polityka oświatowa jest spójna z dokumentami UNCRC i UNCPRD i aktywnie wspiera wyznaczone w nich zasady, a ponadto chroni prawo wszystkich uczniów do pełnego udziału w zajęciach szkolnych wraz z miejscową grupą rówieśniczą. Prawo to obejmuje w szczególności:
  - prawo do edukacji i włączenia;
  - wolność od dyskryminacji na tle niepełnosprawności;
  - prawo dziecka do wyrażania poglądów;
  - dostęp do pomocy.

Przejrzystość koncepcyjna i spójność

Decydenci powinni:

- Jasno zdefiniować pojęcie włączenia na wszystkich poziomach systemu jako programu zwiększającego jakość i sprawiedliwość dla wszystkich uczniów poprzez pomoc wszystkim grupom narażonym na niepowodzenie szkolne, w tym uczniom niepełnosprawnym. Wszyscy decydenci powinni przyjąć na siebie odpowiedzialność za **wszystkich** uczniów.
- Zbadać powiązania między poszczególnymi poziomami systemu (tj. między krajowym/miejscowymi decydentami, dyrektorami miejscowych placówek dydaktycznych i szkół, nauczycielami, innymi pracownikami oraz uczniami i rodzinami) i wzmocnić je poprzez współpracę i spójne partnerstwa między ministerstwami i miejscowymi placówkami. Działanie takie powinno poszerzyć perspektywy, zwiększyć wzajemne zrozumienie i rozwinąć „zdolności włączające” całego systemu edukacji.
- Zachęcić szkoły do przyjmowania wszystkich uczniów ze społeczności lokalnej i zadbać o to, aby metody oceny, kontrole i inne środki odpowiedzialności wspierały praktykę włączającą i sprzyjały dalszemu rozwojowi świadczeń dla wszystkich uczniów.

Kontinuum wsparcia

Decydenci powinni:

- Opracować „kontinuum wsparcia” dla nauczycieli, personelu wspierającego i w szczególności dyrektorów szkół, wykorzystując badania naukowe, sieci współpracy i powiązania z uniwersytetami i placówkami wstępnego kształcenia nauczycieli w celu zapewnienia możliwości kształcenia ustawicznego dla wszystkich grup.
- Rozwijać rolę szkół specjalnych jako narzędzia pozwalającego zwiększyć skuteczność szkół ogólnodostępnych i poszerzyć wsparcie dla uczniów. Należy utrzymywać i rozwijać wiedzę oraz umiejętności specjalistyczne pracowników centrum zasobów edukacyjnych, aby umożliwić im wspieranie personelu szkół (na przykład poprzez poradnictwo i współpracę), a także tworzenie specjalistycznej sieci, która poszerzy wsparcie dla uczniów, w tym uczniów z rzadkimi formami niepełnosprawności.
- Opracować programy nauczania i systemy oceny o większej dostępności oraz wspierać większą elastyczność w zakresie pedagogiki, organizacji szkolnej i podziału zasobów, aby szkoły mogły stosować innowacyjne rozwiązania mające na celu zapewnienie kontinuum wsparcia dla uczniów zamiast wdrażania ich do istniejącego systemu.

Więcej informacji na temat projektu Organizacja wsparcia dla edukacji włączającej można znaleźć pod adresem: <http://www.european-agency.org/agency-projects/organisation-of-provision>

PL

<http://www.european-agency.org/disclaimer>